

СТАНОВИЩЕ

Вх. № 220-954 / 16.07.2024

От: Проф. д-р Стоян Петков Маринов
Катедра „Икономика и организация на туризма“, Икономически университет-Варна, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление: 3.9. Туризъм. Научната специалност: „Икономика и управление (туризъм)“ в ИУ-Варна.

Автор на дисертационния труд: Деница Миладинова Нанкова
Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти в България“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 06-75 от 29.05.2024г. на Ректора на ИУ-Варна

1. Информация за дисертанта

Докторантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономика и организация на туризма“, факултет „Управление“ на ИУ-Варна по докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ съгласно решение на ФС на факултет „Управление“, протокол № 13/21.09.2016 г. и заповед № РД 17-4003/03.10.2016 г. на Ректора на ИУ-Варна. Обучението е осъществено в редовна форма, държавна поръчка, през периода 01.09.2016-01.09.2019г. Докторантът е отчислен с право на защита съгласно решение на ФС на факултет „Управление“, протокол № 3/12.09.2019 г. и заповед № РД 17-2819/19.09.2019 г. на Ректора на ИУ-Варна.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Обемът на дисертационния труд е 218 страници. Отличава се с правилна структура, която включва всички задължителни елементи на научно-изследователска разработка: увод от 5 стр., изложение в три глави с общо 179 стр., заключение от 4 стр., 4 приложения (12стр.), списък на литературните източници (14 стр.).

Дисертационният труд има ясно дефинирани обект и предмет на изследването. *Обект* на разглеждане е „агротуризмът в България като алтернативен туристически вид, осъществяван в селски райони с цел удовлетворяване на специфични потребности и желания на посетителите от участие в селскостопански дейности“. *Предмет* на изследване са възможностите за развитие на агротуризма чрез използването на биопродукти

Изследователската цел на разработката е правилно формулирана и се отнася до систематизирането на теоретичните основи на агротуризма и

разкриването на възможности за развитието на този вид туризъм чрез използването на биопродукти в България. Целта е конкретизирана в пет изследователски задачи.

Авторката демонстрира познаване на научната литература по темата. Използвала е достатъчен набор от информационни източници. В списъка на използваната литература са посочени общо 154 заглавия.

Интерпретациите и изводите в изложението се илюстрирани и аргументирани с 13 таблици, 43 фигури и една формула.

Авторката използва подходящи изследователски методи за постигане на научната цел: индукция, дедукция, анализ, синтез, сравнителен и ситуационен анализ, статистически и математически методи, кабинетно проучване и фокус група. Осъществено е онлайн анкетно проучване, чиито резултати са обработени чрез програмния продукт SPSS.

Съдържанието на дисертационния труд доказва постигането на поставената научна цел.

В първата глава на дисертационния труд са систематизирани теоретичните основи на агротуризма. Разработена е авторова класификация на разновидностите на явлението. Изведени са особеностите на биопродуктите и е аргументирано значението им за агротуризма. Синтезиран е концептуален модел за изследване на агротуризма чрез използване на биопродукти.

Във втората част на разработката се разглежда пазарът на агротуризма с биопродукти в България. Направен е ситуационен анализ за извеждане на положителните и отрицателните характеристики на вътрешната и външната среда на агротуризма чрез биопродукти в България. На основата на онлайн анкетно проучване е определено отношението на българите към потреблението на биопродукти в агротуризма.

В трета глава на разработката авторката представя тенденции и перспективи пред агротуризма чрез биопродукти. Дискутира маркетингова стратегия за устойчиво развитие на агротуризма и биопродуктите. Извежда проблеми и предизвикателства пред агротуризма и биопроизводството. Формулира предложения и препоръки за подобряване на агротуризма чрез използване на биопродукти.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По наша преценка в дисертационния труд се съдържат четири значими научно-приложни приноса.

Първо, в теоретичен аспект са систематизирани особеностите и разновидностите на агротуризма, като са проследени неговата роля и значение за развитието на туристическия сектор.

Второ, разработен е концептуален модел за изследване на възможностите за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти по примера на дестинация България.

Трето, направен е ситуационен анализ на агротуризма и чрез емпирично проучване е определено отношението на българите към агротуризма чрез биопродукти.

Четвърто, формулирани са стратегически насоки за развитие на агротуризма чрез биопродукти в Р. България.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Деница Нанкова представя 6 публикации по темата на дисертацията. Две от публикациите са самостоятелни статии, 4 са самостоятелни научни доклади в сборници от научни форуми в България. Представените публикации отразяват съществени резултати от дисертационния труд и му осигуряват достатъчна публичност.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат резюмира съдържанието на основните структурни части на дисертационния труд и отговаря на нормативните изисквания.

6. Блежки и препоръки

Бих препоръчал на Деница Нанкова да разшири научноизследователската си работа по темата като обхване икономическата ефективност на агротуризма чрез биопродукти на микроравнище.

7. Заключение

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд. Разработката отговаря на изискванията на чл.24, ал.1 и 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България. Съдържа научно-приложни резултати, които са оригинален принос в науката и показват, че Деница Нанкова притежава задълбочени теоретични знания в областта на туризма и способности за самостоятелни научни изследвания. Докторантът изпълнява изискванията по чл. 27, ал.1 от ППЗРАСРБ и на чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна. Отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Давам **положителна оценка** и гласувам за присъждането на образователната и научна степен “доктор” по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)” в професионално направление 3.9 Туризъм на Деница Нанкова.

10.07.2024 г.

Гр. Варна

Изготвил становището:

(проф. д-р Стоян Маринов)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

ДО

**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА
НА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА****по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по
научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“****СТАНОВИЩЕ**

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Веселина Иванова Атанасова, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, Катедра „Маркетинг и туризъм“.

Основание за написване на становището: Заповед № РД-06-75/29.05.2024г. на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури и решение на факултетния съвет на факултет „Управление“ (Протокол № 13 от 27.05.2024) г.

Автор на дисертационния труд: Деница Миладинова Нанкова

Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на агротуризма чрез използването на биопродукти в България“.

Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Деница Нанкова се състои от 218 страници, включващи основен текст, въведение (5 страници), три глави (179 страници), заключение (4 страници), списък на използваната литература (14 страници) и приложения (12 страници). Основният текст съдържа 13 таблици, 43 фигури, 1 формула и 154 литературни източника.

Дисертационният труд на автора е посветен на изключително актуална проблематика отразяваща необходимостта от разработване на възможности за развитие на агротуризм в България на основата на активно използване на съществуващи биопродукти в страната. Актуалността на разглежданата научна проблематика е свързана с прякото и косвено влияние, което агротуризмът налага към постигане на положителна връзка между обществото и природата. Въпреки това, все още не съществува единно определение за този термин. Това води до необходимостта от изследване и анализиране на същността, характеристиките и особеностите на агротуризма чрез прилагане на биологични продукти върху селския начин на живот и околната среда. Основна цел на агротуризма, посочва докторант Нанкова, е насърчаване на местна екологична общност, насочена практики както в теоретичен аспект, така и по отношение на неговата практическа реализация, за да се очертаят благоприятните възможности пред развитието му.

Предметът на научното изследване е ясно и точно дефиниран, акцентира се върху **анализа**, особеностите и възможностите за развитие на агротуризма с акцент върху използването на биопродукти в процеса на туристическото потребление.

Обект на изследване в дисертационния труд е агротуризмът в България като алтернативна туристическа форма, осъществявана в селски райони с цел удовлетворяване на специфични потребности и желания на посетителите от участие в селскостопански дейности.

Научната цел на дисертационния труд кореспондира с посочената от автора необходимост и по-конкретно, въз основа на теоретичните аспекти на агротуризма и биологичните продукти да се проучат възможностите за развитието им в България, за да се дефинират направленията за подобряване на агротуристическия бизнес в страната. Дефинираната цел се реализира чрез декомпозиране и изпълнение на пет *изследователски задачи*:

Да се изследват основните теоретични постановки, свързани със същността на агротуризма и биопродуктите като се определят тяхната роля, типология и особености при функционирането им; Да се разработи концептуален модел за използване на биопродукти в българския агротуризм; Да се разкрият състоянието и особеностите на агротуризма чрез биологични продукти в България; Да се проучи отношението на българите към потреблението на биопродукти и предприемането на агротуристически дейности, на базата на което да се разкрият и оценят ключовите възможности за растеж на агротуризма в страната; Да се изведат насоки за развитие на аграрния туризъм чрез предлагане на биопродукти в България.

Поставената цел и задачи са свързани с проверката на три изследователски хипотези отразяващи положителното развитие на българското биологично земеделие и практикуването на агротуризм.

Реализирането на целта на изследването и проверката на изследователската хипотеза се осъществява чрез прилагането на следните подходи: **системен теоретико-методологичен подход и емпиричен подход**, като основните методи и техники върху които се основава настоящия дисертационен труд са свързани предимно с използването на първия. Втория подход намира приложение в дисертацията при използването на научноизследователски методи и техники за събиране на информация.

Източниците на информация са първични и вторични. Докторант Деница Нанкова обстойно е извършила преглед на посочените публикации в областта на изследваната тематика на български и чуждестранни автори, организиран е собствено събиране на емпирични данни.

В структурно отношение съдържанието на дисертацията е логично обвързано, подробно, последователно, със сравнително добре балансирани части, стилът е ясен и разбираем. Дисертационният труд се отличава с ясно изразена авторска позиция, оригиналност и задълбоченост на изводите, с прецизен научен апарат.

Авторският подход на докторанта е съобразен с изискванията на използваните изследователски методи. Налице е ясно изразена автентичност на изходните данни, последователност и достоверност на изводите и препоръките.

Изследователската логика и структура на дисертацията са правилни и добре представени. При структурирането е спазен традиционния подход при написването на подобен род научни разработки, първо се изясняват теоретичните основи на проблематиката, на второ място се представя методологията на изследването и на трето място, логично се прилага описаната методология към конкретната проблематика и необходимите изводи и препоръки. Докторантът сполучливо демонстрира способности да провежда и анализира самостоятелно научно изследване, да интерпретира резултати, да генерира идеи и предложения.

Дисертационният труд има характер на цялостно, завършено, оригинално и значимо научно изследване по проблема за развитие на агротуризм в България на основата на предлаганите в страната биопродукти.

Посочените констатации ми дават възможност да направя следния извод: *дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда*

за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

II. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд следва класическата структура за подобен род научни разработки: въведение, основно съдържание на научното изследване в три глави, заключение, библиографска справка и приложения.

В **глава първа** детайлно и задълбочено се извеждат теоретичните аспекти за разкриване съдържанието на същността на понятието „агротуризм“, извършен е исторически преглед на термина, като са представени неговите особености. За целите и в изпълнение на изследователските задачи в дисертационен труд, авторът е формулира следната дефиниция: аграрният туризъм представлява разновидност на селския туризъм, включващ туристически и земеделски дейности, които са предлагани от селскостопанските производители за генериране на допълнителни доходи и извършвани доброволно от страна на (туристите) с цел отдиш, развлечение, наслада и образование. Акцент в първа глава са също особеностите биопродуктите и ролята на им за развитието на агротуризма. Налице е авторски опит за конструиране на концептуален модел за развитие на агротуризма чрез предлагане на биопродукти.

Втора глава в структурен и логичен аспект е посветена на анализ и характеристика на агротуризма чрез биопродукти в Р.България, разкрито е значението на аграрния туризъм в страната. Авторът разкрива основните характеристики и оценка на агротуризма чрез биопродукти. Извършен е *ситуационен анализ* на аграрния туризъм. Формулирани са предимствата, недостатъците, силните и слабите страни на тази алтернативна форма на туризъм.

В трета глава докторант Нанкова анализира насоките за развитие на агротуризма в България чрез биопродукти. В изпълнение на изследователските задачи авторът систематизира тенденциите и перспективите пред агробизнеса в страната, представя маркетинговата стратегия за развитие на агротуризма чрез биопродукти и формулира конкретни предложения и препоръки за подобряване развитието на агротуризм.

Насоките за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти в България, в третата част на дисертационния труд, се основават на социалните, икономическите, демографските и потребителските тенденции и определят редица перспективи пред него. Постигането на устойчиво развитие е възможно чрез изготвяне на програми за обучение и образование, постигане на сътрудничество между държавните институции, неправителствени организации и бизнеса, финансиране от страна на държавата, осъществяване на маркетингова дейност, създаване на нормативна уредба, осъществяване на мониторинг и оценка на въздействието на агротуризма върху икономическата, социалната и природна среда.

В заключение докторант Нанкова подчертава, че България има необходимия потенциал за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти. Напредъкът в тези два сектора от икономиката изисква целенасочени действия от страна на държавата, общините, неправителствените организации и земеделските производители.

III. Научни и научно-приложни приноси в дисертацията:

В дисертационния труд на Деница Миладинова Нанкова са открити следните научни и научноприложни приноси:

1. Формулирана е авторова дефиниция за агротуризма, като е изведена типологията и са проследени неговата роля и значение за развитието на туристическия сектор.

2. Разработен е концептуален модел за изследване на възможностите за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти в България.
3. Извършен е ситуационен анализ на агротуризма.
4. Осъществено е емпирично проучване, на основата на което е изследвано отношението на българите към потреблението на агротуризма и биопродукти в България.
5. Формулирани са стратегически насоки за развитие на агротуризма чрез биопродукти в Р. България.

Критични бележки и препоръки:

По отношение на дисертационния труд, основното изложение и аргументирането на авторската теза и аргументацията на изводите нямам критични бележки и препоръки.

IV. Заключение

Предложената докторска дисертация от Деница Миладинова Нанкова, докторант в катедра „Икономика и организация на туризма“ към ИУ – Варна на тема „Възможности за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти в България“ обогатява в значителна степен науката и практиката по отношение възможностите за развитието на туристическата индустрия .

В заключение, на основата на положителните страни на дисертационния труд, на научните достижения и личния принос на докторанта, убедено давам своята категорична положителна оценка за него и предлагам на почитаемото **Научно жури да присъди на докторант Деница Миладинова Нанкова образователната и научна степен “доктор” в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (туризм)“**

Бургас
29.07.2024

доц. д-р В. Атанасова

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА
НА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА
по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по
научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“

Вх. № 220-985 / 26.07.2024

СТАНОВИЩЕ

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Елена Дамянова Илиева, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, катедра „Маркетинг и туризъм“ към Факултет по обществени науки.

Основание за написване на становището: Заповед № РД-06-75/29.05.2024 на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури и решение на Научното жури от 04.06.2024 г.

Автор на дисертационния труд: Деница Миладинова Нанкова, докторант редовно обучение към катедра „Икономика и организация на туризма“ при Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти в България“.

Научен ръководител: проф. д-р Велина Иванчева Казанджиева.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Деница Миладинова Нанкова представлява обширно самостоятелно проучване и е посветено на актуалната тематика за развитието на агротуризма на основата на биологични продукти. В увода на разработката изборът и актуалността на темата са изключително добре мотивирани. Селското стопанство и туризмът са динамично развиващи се сектори в световен мащаб. Агротуризмът, като хибридно проявление на двете индустрии, се отличава с редица доказали се във времето преимущества относно влиянието на този алтернативен вид туризъм върху благосъстоянието на селскостопанските предприемачи и околната среда. Въпреки това, научните изследвания в областта на агротуризма, особено като начин за постигане на устойчиво развитие в селските региони, са фрагментарни и недостатъчни. Липсва единно определение за този термин, задълбочено изследване на влиянието му върху селските региони и околна среда, както и взаимовръзката му с реализацията на биологични продукти сред населението. В допълнение, в българската научна общност отсъстват проучвания сред потребителите в национален мащаб относно тяхната готовност и отношение за практикуване на агротуризм чрез биопродукти. Това проличава и от структурата на използваните литературни източници – малко над 30% са на български език. Предвид факта, че селските райони заемат над 80% от територията на България и селското стопанство и туризмът са икономически сектори с

традиции в страната, създаващи основен поминък за населението на редица райони, то посочените аргументи доказват **значимостта** и **актуалността** на извършеното от Деница Миладинова Нанкова проучване.

Предметът и **обектът** в научното изследване са точно и ясно дефинирани и отразяват както съвременната тематика, така и рамкират контекста на проведеното проучване, а именно – в рамките на общата теория на туризма и агрономическата наука.

Научната цел в дисертационния труд кореспондира изцяло с посочената от автора необходимост от проучване на тематиката за развитието на агротуризма чрез биопродукти и е ясно формулирана. На база на посочената научна цел, авторът извежда пет конкретни изследователски задачи, които са коректно зададени и изпълнени в научната разработка.

В увода на дисертационния труд отлично е формулирана **изследователската теза** на проучването, която впоследствие е успешно атестирана на база на **три основни хипотези**, които са ясно конструирани и фалсифицируеми. Изключителен **авторов принос** към науката е разработената авторова методика за изследване на възможностите за развитие на агротуризма чрез използване на биопродукти в България.

Използваните в разработката **научно-изследователски методи** и **научни подходи** съответстват на поставените в дисертацията научна цел и изследователски задачи. Логично, предвид сложността и комплексността на обекта и предмета на изследването, авторът избира **интердисциплинарния подход** на база на туризмологията и агрономията. За обработка на събраните по време на емпиричното проучване данни коректно е използван подходящ и обоснован **статистически подход**. Това резултира в обоснована авторова интерпретация на резултатите и извеждане на конкретни насоки и предложения за развитие на агротуризма чрез биопродукти в България с ясно изразена авторова позиция.

Източниците на информация са достатъчни по обем и кореспондират на тематиката на изследването. Докторант Деница Миладинова Нанкова е извършила преглед на разнообразна българска и чуждестранна литература, което отговаря на интердисциплинарния подход на проучването. Превес имат публикациите в областта на селския туризъм, биологичното селско стопанство, агротуризма, устойчиво развитие на туризма и на околната среда. Посочените от автора **ограничения на изследването** са уместни и приемливи.

В резултат на изложеното до тук считаме, че дисертационният труд е представен във вид и обем **напълно отговарящ на изискванията** на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Нанкова представя шест научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд – **2 статии** и **4 доклада**, с което реализира внушителните 80 точки. Статиите са публикувани в **периодични издания с висока научна репутация**, което е атестат за качеството на научните проучвания на докторанта. Научната продукция към разработения докторат отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 на ЗРАСРБ и на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

По отношение на **структурата** на дисертационния труд на Деница Миладинова Нанкова, разработката е с общ **обем** от 218 страници, от които: въведение (5 стр.); изложение в три глави (179 стр.); заключение (4 стр.); списък с използваната

литература (14 стр.) Основният текст съдържа 13 таблици и 43 фигури, необходими за визуализиране на представената информация. В дисертационния труд има и 4 приложения с общ обем от 12 стр. Списъкът с цитираната **научна литература** обхваща 154 източника, от които 49 на български и 105 на английски език. Литературните източници кореспондират с предмета и обекта на изследването, използвани са уместно в изложения текст и са цитирани коректно.

От **съдържателна гледна точка**, дисертационният труд притежава класическата структура за подобен вид научни разработки: увод; теоретична глава; аналитична глава; приложна глава и заключение. Съдържанието е добре балансирано и логически последователно.

В **глава първа**, на база на обширен исторически преглед на развитието на агротуризма в основни дестинации в ЕС и света, обосновано са изведени факторите с влияние и предпоставките за успешно развитие на този вид туризъм. Изследвани са теоретични постановки и дефиниции в рамките на тематични проучвания, на чиято база агротуризмът е характеризирани като алтернативен на масовия и разновидност на селския туризъм. Изведени са особеностите на агротуризма с акцент върху устойчивостта и е осъществен внушителен сравнителен анализ с масов, селски и туризма във ферма. На тази база обосновано докторантът синтезира основните отличителни характеристики на агротуризма в три основни направления. Следвайки подхода от общото към частното, докторантът предлага авторова дефиниция за агротуризм, придружена от класификация и типологизация на разновидностите на агротуризма. Логично, теоретичното изследване продължава с изясняването на значението на агротуризма. Открити са положителните и отрицателните аспекти на агротуризма, ролята му в регионалното и национално развитие, както и са представени добри практики в развитието на агротуризма в световен мащаб. Извършена е детайлна пазарна характеристика на агротуризма по света с акцент Европа и САЩ, преминаващ в задълбочено проучване на агротуризма в ЕС.

Предвид темата на доктората, изследването продължава с проучване на тематиката за биологичните продукти в аграрния сектор. Разгледани са авторови дефиниции за биологично земеделие, както и съдържателните му характеристики и специфични дейности. Анализирани са терминологичният апарат, на чиято база е дефинирано понятието „биопродукт“. На основа на официални статистически данни от признати институции е извършен анализ на пазара на биологичното производство, който категорично показва, че в световен мащаб той нараства динамично. Засегната е и важната тематика за сертифициране на биологичното земеделие.

Анализът в първа глава завършва с авторов концептуален модел за развитие на агротуризма чрез биопродукти, основан на системния подход и конструиран в четири основни етапа. Базовите концепции, които залягат в модела, са свързани с развитието на аграрния сектор и на туризма като двигатели за икономически подем на селските региони. Формиран е сложен комплекс от външни и вътрешни фактори с влияние върху процеса, посочени са входящите ресурси, процеса на развитие на агротуризм чрез биопродукти и изходящите ресурси, имплементирани в ползите за потребителите и организациите.

В **глава втора**, докторантът представя методиката и инструментариума на проучването. Следвайки 4-те основни етапа на концептуалния модел, авторът уточнява критериите и показателите за анализ и оценка на процеса. На тази база, в доктората е поместен анализ на значението на агротуризма в РБ, резултиращ в макроикономически анализ с акцент съпоставка на селските райони в страната. Докторантът прави обоснован извод относно потенциала на агротуризма в селските райони, а именно: съществено значение с многоаспектна функция, вкл. подпомагане за преодоляване на част от недостатъците в селските райони. Анализът продължава с обширно проучване на биопродукцията в РБ. На база ретроспективен анализ на биологичното производство

в страната, България се отличава като една от водещите страни в ЕС по брой биопроизводители с акцент върху малките стопанства. Извършен е и детайлен анализ на пазара на биологичните продукти в страната, както и са посочени специфични организации в областта на биопроизводството. Впечатление прави акуратното проучване на правната рамка за биопродукция в РБ с поместени актуализации за последните 10 г., както и релевантните органи за контрол. На база на изложените данни, докторантът представя цялостен ситуационен и SWOT-анализ на агротуризма в страната.

Емпиричното проучване е базирано на анкета сред 259 респондента – български потребители, и проучва тяхното отношение спрямо развитието на агротуризма чрез биопродукти. Представен е демографски профил на представителната извадка. Тематичните въпроси касаят познаване на същността на агротуризма, удовлетвореност от практикуването му, причини и мотиви за избор, честота на потребление и информационни канали. Обследвани са и взаимовръзки между променливи за установяване на зависимости, като данните от проучването са коректно статистически обработени и са формирани значими изводи и зависимости.

В глава трета, следвайки модела на проучването, авторът анализира резултатите от проведеното емпирично изследване. В началото на изложението, прилагайки дедуктивен подход, докторантът очертава общите перспективи и тенденции в развитието на агротуризма чрез биопродукти. Посочени са тенденциите в развитието на този вид туризъм в РБ на база социални, потребителски, демографски и икономически тенденции. На тази база са очертани перспективите пред развитието на агротуризма чрез биопродукти и са дадени насоки за подобряване на предпоставките. Авторът успешно подкрепя тезата си за успешно развитие на агротуризма в страната и разработва маркетингова стратегия за устойчиво развитие на този вид туризъм с фокус взаимовръзката между човека и природата. Проблемите и предизвикателствата пред агротуризма чрез биопродукти са класифицирани като общи предизвикателства, касаещи агротуризма в страната, и потенциални проблеми, специфични за агротуризма основан на биопродукти. Изложението приключва с предложения за подобряване развитието на агротуризма чрез биопродукти в България: 12 препоръки с конкретни авторови примери за възможни действия сред заинтересованите страни.

Уводът и заключението на доктората изпълняват ефективно своята роля, а използваният в разработката език е ясен, точен и стилово коректен. Авторът борави с подходяща научна и професионална терминология в областта на туризма и агрономическата наука.

Представеният **автореферат** на научния труд е в общ обем от 34 стр. и напълно отговаря на изискванията за оформяне на подобен род изложения. Приложен е списък на публикациите по дисертационния труд – 2 статии и 4 доклада, които надхвърлят изискуемия обем за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.9. „Туризм”.

В заключение, на база представените от мен констатации дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

5. Научни и научно-приложни приноси

Изцяло приемаме посочените от докторанта научни и научно-приложни приноси в рамките на представеното заключение на доктората. Те могат да бъдат класифицирани като теоретични (обогатяване на теоретичните постановки от теорията на туризма); методологични (разработен авторов модел за проучване на възможностите за развитие на агротуризм чрез биопродукти) и приложни (апробация на

възможностите и нагласите на потребителите по отношение на развитието на аграрен туризъм чрез биопродукти в България). Оригинален **авторов принос** са и разработените 4 базови стратегии за развитие на агротуризма чрез биопродукти в България във втора глава на представения докторат.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не констатираме плагиатство в представените от докторант Деница Миладинова Нанкова докторат и автореферат.

7. Критични бележки и препоръки

По отношение на дисертационния труд – основно изложение, авторска теза и аргументацията на изводите, нямаме критични бележки и препоръки.

8. Въпроси към докторанта

Нямаме въпроси към докторанта, с оглед на изчерпателното и многоаспектно проучване в доктората.

9. Заключение

Предложената докторска дисертация от Деница Миладинова Нанкова представлява оригинално, задълбочено и многоаспектно проучване, което има изявен приносен характер за теорията за туризма и приложен такъв за устойчивото развитие на туристическия сектор. Моделът и методиката на изследването са приложими в практиката на ниво изследване възможностите за развитие на агротуризъм чрез биопродукти в национален мащаб. Авторът съчетава успешно придобитите в хода на образованието си в професионално направление „Туризъм“ познания с теоретичните и професионалните си интереси, демонстрирайки компетентност и изявена авторова позиция.

В заключение, на основата на представеното от мен становище с абсолютна убеденост давам своята **положителна оценка за представения докторат** и препоръчвам на Научното жури да **присъди на докторант Деница Миладинова Нанкова образователната и научна степен „доктор“** в област на висшето образование **3. „Социални, стопански и правни науки“**, професионално направление **3.9. „Туризъм“**, научна специалност **„Икономика и управление (туризъм)“**.

25.07.2024 г.,

гр. Бургас

Изготвил становището:

/доц. д-р Елена Илиева/

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679